

Torpparin pojasta tehtailijaksi! Kustaa ja Emma Nummelaa tapaamassa kävin äskettäin kodissa, jossa vieraskin tuntee ensi hetkestä viihtyvänsä. Jo lasiseinäisellä kuistilla tervehtivät monen monet hyvinhoidetut viherkasvit tulijaa ja sisähuoneissa on viherkasvien lisäksi myös iloisia leikkokukkia, jotka osuvasti kuvastavat talon isäntäväen luonnetta. Sydämellisyyttä ja välittömyyttä. Lasikuistilla on myös talon rouvan mieluinen työskentelypaikka ompelulekoneineen ja vieressä mukava korituoli, josta talon isäntä milloin juttelee elämänkumppanilleen; milloin jäi mietteissään katselemaan rinteen alapuolella levittäytyvää laajaa piha-aluetta tehtoineen, kiireineen ja siellä liikkuvine ihmisineen. Tehtaan perustajalta Kustaa Albert Nummela ja hänen Emma-rouvaltaan ovat kiireet ansaitusti takanapäin ja heillä on hyvää aikaa omistaa iltahetkensä ja joskus varmaan tuokioita päivälläkin vanhojen mukavien muistojen kertaamiseen, Turun liepeillä Piispanristillä sijaitsevan autokoritehtaan johtajan ja hänen rouvansa tuntevat monet myös Lounais-Hämeessä, erityisesti Tammelassa. Kustaa Nummela näet on syntynyt 77 vuotta sitten Teuron kyiässä ja Emma Nummela puolestaan on Mustialan kylän Sepän talon tyttäriä. Heidän tiensä Tammelasta Piispanristille ei suinkaan ollut mikään suoraviivainen vaan kulki monien - usein varsin vaikeidenkin mutkien kautta. Siihen mahtuvat muutto vuoden 1920 keväällä Rymättylään, missä Kustaa Nummela toimi Röödilän sahan hoitajana sekä sen jälkeen Turkuun ja vasta sieltä Piispanristille. Mutta ennen Turun seudulle muuttoa olivat

10. myös muutaman vuoden oleskelu Helsingissä ja edelleen Tammelassa. Kaksi vanhinta poikaa, onkin syntynyt pääkaupungissa Veikko 1910 ja Vilho 1912, kun taas nuorin, Erkki on tarmmelalainen syntyjään. Nyt nämä kolme tarmokasta poikaa jatkavat isänsä työtä. Ja koska kaikki asuvat tavallaan samassa pihapiirissä, on Kustaa Nummelalla kaikki rakkaimmat omaisensa lähellä. Ja turvallisena hän sitten muisteleeikin menneitä, mutta katselee toki myös mielellään televisiota, sillä ajan tasalla on pysyttävä, vaikka vaarinpäiviä viettääkin! Tehtaan johdosta Kustaa Nummela vetäytyi syrjään vasta muutamia vuosia sitten ja varsinaisia vaarinpäiviä hän on viettänyt vasta pari vuotta. Tosin hän nytkin mielellään käy, jopa päivittäin, tehtaalla. Mitenkä sieltä osaisi poissa ollakaan! Mutta miten hauskaa onkaan tarinoida Kustaa ja Emma Nummelan kanssa vanhoista ajoista Tammelassa, jonne sentään aina ajatuksissa palaa ja jonne edelleen on varsinkin Emma-rouvan puolelta vahvat sukulaissiteet. Monta kertaa vuoden kuluessa he sitten käyvätkin tervehtimässä tammelalaisia, viimeksi siellä oltiin joulunpyhinä. Emma Nummela kyllä väittää - leikkisä kun on - Tammelan olevan hänen miehelleen läheinen erityisesti siksi, että tämä oli löytänyt sieltä niin hyvän vaimon! - Se oli rakkautta ensi silmäyksellä, kertovat kumpainenkin ja jatkavat sitten muistikuviaan vuosisadanalun tapahtumista kotipitäjässään. Niinpä siinä; vilahtavat mielessä yhtä hyvin piirileikit Taskuahteen kalliolla kuin työväentalon rakentaminen Mustialaan ja Sepän sievän ja puuhakkaan Emma-tytön munanmyyntimatkat Mustialan opiston opettajien keittiöihin. Vuonna 1908 tuli tutuksi myös nuori Kustaa, jolle Emma-neiti yritti olla koppava, vaikka sisimmässään kirjettä odottikin! Emma hääri mielellään

myös uudella työväentalolla, missä kylän nuoret suutari Tuiskulan johdolla harjoittelivat näytelmiä, muistissa ovat esimerkiksi Murtovarkaus ja Roinilan talossa. Usein tehtiin pitkiä, kävelymatkoja Forssaan koko joukolla ja, osallistuttiin siellä johonkin juhlaan. Ja Forssan torilla Emma möi Sepän talon hyviä leipiä lauantaisin. Mustialaan perustettiin kansakoulu kun Emma oli 5-vuotias. Pari vuotta myöhemmin kiltti ja soma Sepän Emmakin pääsi sinne oppilaaksi, hänen oppiaikansa ei tosin muodostunut siellä pitkäksi, sillä Sepän isäntä otti tyttärensä omalaatuisen opettajattaren hoivista pois. Tämä naisopettaja oli todella aika omalaatuinen. Hänellä oli mm. tapana pitää neljännestunnin haukkumasaarna joka ainoan koulupäivän alkajaisiksi. Emma, jatkoi opintietään Tammelan kirkolla, missä hänellä oli «koulukortteeri» eräässä isossa talossa. Hän nukkui samassa huoneessa talon tyttären kanssa, kulki koulumatkat heidän seurassaan, mutta jostakin syystä sai syödä ruokansa pienestä lautasesta penkiltä vieressään - niin talon tytär kuin itsekin oli ja maksoi kunnan summan oleskelustaan, Samaisessa talossa oli tosin muitakin omituisia tapoja, naiset mm. kiiruhtivat nopeasti pois huoneesta, minne miehet tulivat syömään ja isäntä ja emäntä nauttivat aterian aina omassa huoneessaan. Emma ei myöskään muista kuulleensa, että isäntä olisi vaihtanut sanaa juuri kenenkään kanssa. Ruokatalous oli muuten varsin yksinkertaista siihen aikaan. Kupit ja lautaset hankittiin Sepällekin vasta kun yksi pojista oli tullut sota väestä ja kertonut tottuneensa tällaisiin uutuuksiin. Kylän ensimmäinen hella tuotiin Sepälle ja se merkitsi luonnollisestikin melkoista uudistusta tuvan sisustuksessa. Monenlaiset värikkäät muistikuvat seuraavat toistaan. Emma ja Kustaa Nummela kertovat elämästään Rymättylässä, missä he sisämaan ihmisille uutena asiana saivat nähdä kalastajien kamppailun jokapäiväisestä leivästä. Mutta heidän oma tiensä jatkui yhä uutta kohti ja kun pojat kasvoivat, olivat edessä huolet ammattikoulutuksesta. Juuri tämä sai Nummelat muuttamaan Turkuun Itäisenkadun varrelle, missä ostettiin Wulfin koneet ja perustettiin myöhemmin autokoritehdas Piispanristille. Kustaa Nummela muistaa aina, miten hänen oma isänsä aikoinaan kaksi kertaa häädettiin torpastaan. Ja lupauksensa omien poikiensa paremmista ja turvallisemmista päivistä hän on pitänyt. Siinä on varsinaista elämäntyötä riittävästi, Nyt on tullut aika seurata poikien puuhia. Antaa kenties viisaita neuvoja ja ymmärtäväistä tukea, ja on myös tullut aika muistella menneitä sekä nauttia päivästä sellaisenaan vihdoinkin ilman kiirettä. R.K. Forssan Lehti 1965

Forssan sanomat 1957

37. Tammelalaisesta torpanpojasta tehtaillijaksi
Viime vuosisadan loppupuolella oli Tammelan Teuron kylässä Ranttilan talon maalla Savikko niminen torppa. Tammelan kirkolta tultaessa se sijaitsi kilometrin verran ennen kyläpäättä maantien vasemmalla puolella. Torppari oli sukunimeltään Mickelsson, hänen emäntänsä Sjöman, Pariskunnalla oli 9 lasta. Toiseksi nuorin seitsemästä veljeksestä oli Kustaa Albert. Hän syntyi Savikon torpassa. Jo seitsenvuotiaasta poika kulki isänsä kanssa ajamassa lankkuja Lamalan sahalta

Matkun asemalle. Aamusta varhain lähdettiin Teurolta kahdella hevosella Lamalaan jossa tehtiin lankkuaisaisiin kärryihin sopivat kuormat. Usein kerääntyi parikymmentäkin rahtikuormaa yhteen jonoon. Kustaa-poika sai ajaa körötellä omaa kuormaansa turvallisesti isän perässä, ja kun rattaiden hännillä oli ruohopussi, sopi pikku pojan aina välillä torkahtaakin. Eväspussi oli mukana, samoin sirppi, jolla hevoselle niitettiin tienvieriltä ruohoa. Peräjoen vaiheille jäätiin yöksi ja hevoset vietiin metsäsaarekkeeseen. Matkaa jatkettiin varhain aamulla noin klo 3-4 aikaan. Kun lankut oli Matkun asemalla purettu, otettiin paluurahdiksi Forssan tehtaille vietäviä tavaroita. Välistä poikettiin tervehtimään Kukkopillin Jonsea, jonka tuttava isä- Savikko oli. Mutta Forssan kehrutehtaan vaakahuoneelle oli kiirehdittävä siksi ajoissa, että tavarat voitiin sinä päivänä vielä punnita. Kotiin Tammelaan päästiin yöksi. Toisinaan lähdettiin heti seuraavana aamuna uudelle matkalle, mutta usein, pidettiin yksi välipäivä. - Näin ansaittiin yhdestä edestakaisesta matkasta 5 mk hevosta kohti. Muulla tavalla torpparit eivät juuri rahaa kokoon saaneetkaan, Kolmena suvena Kustaa-poika kulki Teurolta käsin rahdinajossa. Yhden vuoden hän ennätti käydä Teuron juuri avattua kansakoulua, ennen kuin koko torpparperheen elämässä tapahtui muutos. Talo toimitti 1897 Savikeille hädön torpasta, ja isän oli haettava uusi vuokrapaikka. Päädyttiin Lunkaari kylään. Isä sai luvan rakentaa torpan Mattilan maalle, Okslahteen menevän tien varteen. Mattilasta tuotiin vanha härkätalli ja varttuneiden poikien avulla rakennettiin asuinhuoneet ja riihi. Uusi torppa sai nimekseen Nummela - maaperä olikin nummea. Ahkeralla työllä päästiin hyvään elämisen alkuun. Torpalla oli jo 4 lehmää ja 2 hevosta. Lunkaasta käsin Kustaa-poika ajoi vielä yhden suven isän kanssa lankkuja Matkun asemalle. Mutta taas tuli perheen elämään käänne, nyt entistä kohtalokkaampi. Isä kuoli jo 1898 ja kun äiti otti torppaan

38. isäpuolen lähtivät vanhemmat pojat maailmalle. Kotiin jäivät lapsista Kustaan lisäksi vain pikku veli ja sisar. Isäpuoli oli häijy lapsille, ja kerran kun hän oli taksvärkissä Kustaakin karkasi. Hän juoksi Hykkilän Erkkilään, jonka nuoren isännän Selmin hän tunsu. Tämä tapahtui syys kesällä 1899. Poika jäi Erkkilään pikku rengiksi ja kävi sieltä käsin rippikoulunkin Täytettyään 15 vuotta (1902) hän siirtyi naapuritaloon, Sipilään, jossa palveli vuoden. Sen jälkeen nuorukainen lähti tutustumaan avaraampaan maailmaan ensin varovasti. Talvikauden hän oli kaatamassa tukkeja Portaan metsissä vanhemman veljensä Kallen kanssa, mutta palasi sitten suveksi Lunkaaseen veljensä Eevertti Savikori luo. Kalle oli lähtenyt Karkkilaan uittotöihin, ja kun hän otti urakalla kuljettaakseen tukkilauttoja Hiidensalmen kautta, hän kirjoitti Kustaan avukseen. Tuo Lohjan uittosuvi tuotti pojan mielestä hyvät ansiot. Lohjalta palattuaan hän oli ensin Forssan sahalla kuormien vastaanottajana ja seuraavana talvena hän ja pomona ajatti Kaukijärven Anttilan metsää. Kustaa oli silloin 18-vuotias. Metsä- ja uittotyöt saivat kuitenkin loppua Kustaan osalta, kun hän nyt joutui veljiensä muodostamaan urakkasakkiin. Veljekset rakensivat taloja ensin kotipuolella, Tammelassa ja Forssassa, sitten Helsingissäkin. Kustalle uskottiin kirjanpito. Hän meni naimisiin Myllykylän sepän tyttären Hilma Emilia Laakson kanssa, ja nuori pari muutti Helsinkiin, jossa

veljeksillä silloin eli rakennustöitä. Kun sadan uhkaavat pilvet alkoivat kesällä 1914 nousta taivaalle, Kustaa Nummela muutti perheineen takaisin Tammelaan ja osti Pihtikoskelta Talvitienhaaran mökin. Täällä he asuivat v:een 1921 asti. Nummelan veljesten näinä vuosina suorittamista rakennusurakoista mainittakoon vain Kalsun kartanon rakennukset monet työt Mustialassa, Portaan kansakoulun lisärakennus, Forssan kirjakaupan talo ja monet Jokioisten siirappitehtaan rakennukset. Yhtenäkin vuonna Nummelan miehet urakoivat siirappitehtaalalle 3 rakennusta. Tehtaan vinnillä he talvisaikaan valmistivat ovi- ja ikkunapuut ja kun sitten keväällä alkoi hakkaus, oli työssä 40 miestä. Muita rakennusurakoita veljeksillä (loppuaikoina oli mukana enää 3 veljeä) eli Lohjalla, Inkoossa, Perniössä ym. Sattuma johdatti Kustaa Nummelan sitten uudelle alalle. Turkulainen metsänhoitaja Paul Dammert oli tiedustellut metsätyönjohtaja Zettermanilta miehiä jotka rakentaisivat hänelle Lamalaan sirkelin koivutukkien sahaamista varten. Zetternan suositteli Nummelan veljeksiä, jotka sitten sahan pystyttivätkin ja ryhtyivät myös sahureiksi, kun taas Kustaasta tuli koivujen ostaja ja niinkään hän järjesti lautojen ajon Forssan asemalle. Kun Dammert sitten osti Rymättylästä Röödilän sahan, meni Kustaa Nummela panemaan sen kuntoon ja jäi lähes neljäksi vuodeksi sahan hoitajaksi. Taas tuli Kustaa Nummelan elämään käänne. Häntä rupesi kiinnostamaan autoala. Näihin aikoihin oli meilläkin alettu rakentaa linja-autojen koreja. Syksyllä 1925 Kustaa Nummela muutti Turkuun ja meni puusepäksi Wulffin ajokalu- ja konetehtaaseen, jossa valmistettiin jo autorikorejakin. Neljän vuoden perästä häntä pyydettiin työmiesten perustaman Turun Autokoritehdas Oy:n johtajaksi. Tässä raskaassa toimessa Kustaa Nummela oli v:n 1937 alkuun. Tällöin tehtailija Wulff kauppasi hänelle hyvin edullisin ehdoin Itäinenkatu 21:ssa sijaitsevan tehtaansa koneistoa

39. ja muuta välineistöä. Nummela teki kaupan ja jatkoi Wulffin tehtaan toimintaa, mutta suuntasi tuotannon melkein yksinomaan autokoreihin. Kärrynpyöräkoneet joutivat myytäväksi ja jäljellä olevat vaunumaakarin työvälineet Turun käsityöläismuseoon. Tehtaassa, oli tällöin nelisenkymmentä työmiestä. Omat pojat olivat jo apuna. Nummela osti Kaarinan Rantakulmalta Ison-Rauvalan talosta Piispanristiltä tilavan tehdas- ja asuntotontin. Tänne hän rohkeasti ryhtyi suunnittelemaan uutta tehdasrakennusta. Hän jo teetti tarvittavat tiilet, ovet ja ikkunat, kun sota syttyi. Sotavuosina alueen rakennustyöt rajoituivat vain pariin makasiiniin. Itse tehtaan rakentamiseen saatiin lupa vasta 1948 ja pari vuotta myöhemmin saatettiin autokoritehdas siirtää Turusta Piispanristille. Tätä ennen (1945) yritys oli muutettu perheyhtiöksi (K. Nummela Oy, Autokoritehdas). Nyt 70 vuotta täyttänyt Kustaa Albert Nummela on edelleen perheosakeyhtiön johtokunnan puheenjohtajana, hänen poikansa Erkki Nummela toimitusjohtajana hänen poikansa Vilho Nummela teknillisenä johtajana ja kolmas pojista teknikko Veikko Nummela työnjohtajana. Tehdas on viime vuosina antanut työtä keskimäärin sadalle hengelle. Tehtaassa, valmistetaan nykyisin linja-, paketti- ja kuorma-autojen koreja, erikoisautoja, hydraulisia konetikkaita, kaapelinkuljetusvaunuja yms. Kustaa Nummelassa on säilynyt aito hämäläisen rauhallinen, välitön ja rehevä olemus. Hän tarkastelee maailman menoa leppoisin aatoksin ja aimo annos huumoria hänen

luonteessaan on syntymäseutuaan Tammelaa hän ei suinkaan ole unohtanut ja Turussa hän on lounaishämäläisten kerhon innokkaimpia jäseniä. Hän on hyvä kertoja ja hänellä on loppumaton varasto kuvauksia elämänsä rikkaista kokemuksista. Syntymäseutu lähettää parhaat onnittelut 70-vuotiaalle. Forssan Lehti 10, 57 - Esko Aaltonen.